

سینما

فرهنگ کامل واژه‌های سینمایی

ترجمه و تنظیم: رحیم قاسمیان

پیشگفتار

فرهنگ کامل واژه‌های سینمایی گردآوری آیراکانیکز برگ (۱۹۸۷) برای استفاده از تمامی دست اندرکاران، دانشجویان و علاقه‌مندان سینما فراهم آمده است. گرچه ممکن است در مواردی مدخل‌های آن کمی فنی به نظر برسند، اما فراگیری آن‌ها برای شیفتگان این هنر الزامی است و سعی شده تا سرحد امکان با سادمنویسی و توضیح روشن، خواننده تصور معقولی از هر مدخل به دست آورد.

این فرهنگ اولین فرهنگ در نوع خود است که مقولات زیر را در برمی‌گیرد:

- ۱) واژگان عملی سینما - برای مثال واژه‌هایی که در فیلمبرداری و نورپردازی به کار می‌روند، ۲) واژگان فنی سینما، ۳) واژگان مربوط به حرفه، تولید و فروش، ۴) واژگان تاریخی و ۵) واژگان نقد و بررسی.

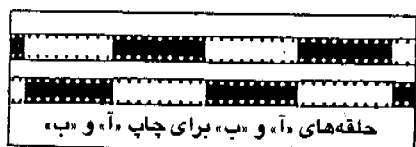
با توجه به کمبود فرهنگ‌هایی از این دست و تذکر این نکته که *دائرةالمعارف تکنولوژی سینما و تلویزیون موسسه فوکال* از سال ۱۹۶۹ به این سو، روزآمد نشده است، لزوم وجود چنین فرهنگ جامعی به شدت حس می‌شد.

ترجمه این فرهنگ به ترتیب حروف الفبای انگلیسی انجام گرفته است. و در انتهای کار، نمایه فارسی - انگلیسی آن نیز عرضه خواهد شد. مرجع اصلی مترجم در ارائه برابر

نوار فیلم «آ» و نماهای با عدد زوج روی نوار فیلم «ب» چاپ می‌شود. جلوه چند تصویری هم با چاپ نماها به طور همراه در یک نقطه خاص هر دو حلقه به دست می‌آید. همگدازی با روی هم انداختن لب به لب محو تدریجی روی یک حلقه و ظهور تدریجی روی حلقه دیگر حاصل می‌شود. گهگاه نسخه‌های «ج» و «د» هم برای دستیابی به جلوه‌های دیگر مورد استفاده قرار می‌گیرد. نیز برش شطرنجی و چسب نامرئی.

حلقه‌های «آ» و «ب» A and B rolls

حلقه فیلم‌های «آ» و «ب» در روش چاپ آوب

● عنوانهای برهم نمایی شده حلقه‌های

«آ» و «ب» A and B roll supered titles

عنوانهای برهم نمایی (سوپرایمپوز) شده بر تصویر از راه چاپ دو حلقه فیلم یکی فقط حاوی عنوانها و دیگری حاوی تصاویر، با همدیگر.

نوع «آ» و «ب» A - and B - type

ر. ک. (رجوع کنید) فیلم پیچی «آ» و «ب».

فیلم پیچی «آ» و «ب» A - and B-wind

فارسی برای مدخل‌های انگلیسی کتاب *واژگان فنی سینما و تلویزیون* تهیه شده در «شورای واژگرنی انتشارات سروش» (آقایان حسن امتیازی، و وزیرک درساهاکیان، مهدی رحیمیان، مسعود مدنی - حمید هدی‌نیا) بوده در مواردی ضروری از آن عدول شده است. مواردی که برای مطالعه بیشتر در خود فرهنگ توصیه شده با علامت (نیز-) مشخص است.

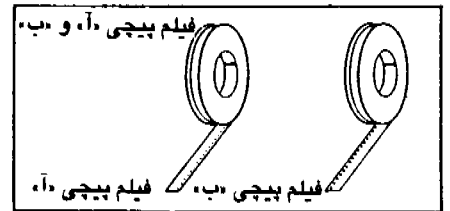
ماهانمه سوره از این پس ترجمه این فرهنگ را به صورت دنباله‌دار به خوانندگان عزیز ارائه می‌دهد.

*

چاپ «آ» و «ب» A and B printing

روشی برای چاپ فیلم خام که به اتکای آن می‌توان جلوه‌هایی چون چند تصویری، محو تدریجی، همگدازی و جلوه‌های دیگر را بدون نیاز به فرایندهای اپتیک (نوری) پرهزینه فراهم آورد و در ضمن از وجود چسبهای مزاحم در هنگام نمایش فیلم ۱۶ میلیمتری احتراز کرد. نماهای منفی (یا گاه مثبت) روی دو حلقه مجزای فیلم با طول برابر ظاهر می‌شود و نوار راهنمای سیاه (لیدر) در فواصل متناوب، در هر دو نسخه قرار می‌گیرد. به این ترتیب نماهای روی یک فیلم متناظر با نوار راهنمای سیاه در فیلم دوم است. سپس نماهای با عدد فرد روی

عبارتی در فیلم پیچی فیلم خام ۱۶ میلیمتری که موضع ردیف سوراخ حاشیه فیلم را مشخص می‌کند. فیلم پیچی «آ» هنگامی است که فیلم در جهت حرکت عقربه‌های ساعت باز می‌شود و امولسیون رو به تو است و سوراخ حاشیه فیلم به طرف بیننده. فیلم پیچی «ب» مشابه با شرایط فوق است، اما سوراخ حاشیه فیلم دور از بیننده قرار دارد. معمولاً فیلم درون دوربین دارای پیچ «ب» و نسخه دوم فیلم برای چاپ مجاورتی (کنتاکت) دارای پیچ «الف» است. این عبارات برای فیلم چاپ شده هم به کار می‌رود، که در آن صورت فیلم پیچیده شده به صورت «آ» به فیلمی ارجاع دارد که وقتی امولسیون رو به بیننده باشد، تصویر درستی به نظرش می‌آید و در آن صورت فیلم «ب» فیلمی است که وقتی امولسیون رو به بیننده نیست، تصویر درستی به نظرش می‌آید. اما برای جلوگیری از اشتباه، معمولاً حالت اول را فیلم نوع «آ» و حالت دوم را فیلم نوع «ب» می‌خوانند. برای مثال نسخه منفی اصلی یا فیلم ریورسال نوع «ب» است، حال آنکه نسخه منفی واسطه از یک نسخه اصلی ریورسال نوع «آ» است.

aberration کجراهی، نقص
هرگونه نقصی در عدسی که سبب شود تصویر ناواضحی به دست آید.

هزینه‌های فراتر از خط

above - the - line - costs

سر جمع هزینه‌های بر آورد شده مورد توافق پیش از شروع فیلمبرداری که معمولاً

شامل تهیه مواد اولیه و دستمزدهای افرادی چون فیلمنامه‌نویس، مدیر تولید، کارگردان، بازیگران و غیره است. نیز هزینه‌های زیر خط.
پیش از عنوان **above the title**
جایی برای عرضه عنوان بندی (تیتراژ) پیش از آنکه عنوان فیلم اعلام شود. نیز عنوان بندی اول.

abrasion خراشگی، خراش

هرگونه نشانه یا خراشی روی امولسیون فیلم که می‌تواند ناشی از سفت پیچیدن نوار فیلم، یا ناشی از وجود ذرات مزاحم باشد و در تصویر خدشه‌ای یا خطی می‌اندازد

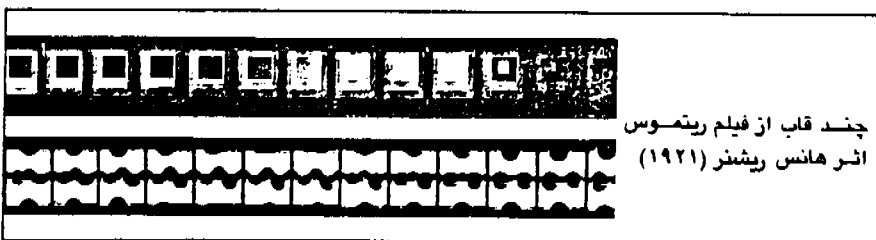
۱) فیلم انتزاعی، ۲) فیلم ناب، ۳) فیلم هنری، ۴) فیلم تجربی **absolute film**

۱) نامی که به فیلمهای انتزاعی ساخته شده در آلمان طی دهه ۱۹۲۰ اطلاق می‌شود. این فیلمها ترکیبی اند از طراحیهای نقاشی متحرک از خطوط، فرمها، شکلهای طرحها و تاکید بر روابط موزون میان تصاویر متفرق. نمونه‌های مشهور فیلم انتزاعی یک ریتموس ۲۱ (۱۹۲۱) ساخته هانس ریشر و دیگری سمفونی مورب (۱۹۲۴) ساخته فیکینگ اگلینگ است. با ورود صدا به سینما، اسکار فیشینگر فیلمهای انتزاعی‌یی ساخت که در آن الگوهای تصویری موزون با موسیقی همراه بود. ۲) واژه‌ای که کهکس برای هر فیلم انتزاعی به کار می‌رود که در آن خطوط بی شکل، فرمها، شکلهای رنگها در الگوهای

موزون ارائه می‌شوند. چنین فیلمهایی را از آن رو «فیلم ناب» می‌نامند که بوجه تصویری خود تصویر تاکید دارند، نه به واقعیتی بیرونی و تنها مفهوم آنها از تحرك موزونشان برمی‌خیزد. **نرزیسینمای ناب** (۳) نامی که بلابالاژ به فیلمهای آوانگارد (پیشروی) اطلاق کرد که در آن دیدگاه ذهنی فیلمساز نسبت به واقعیت بیرونی متجلی می‌شود. بالاژ در کتاب **تئوری فیلم خود از فیلم پل** (۱۹۲۸) ساخته یوریس ایونس فیلمساز هلندی الاصل، به عنوان یک فیلم ناب امپرسیونیستی یاد می‌کند و معتقد است که دیدگاه ذهنی را می‌توان در واقعیت بیرونی تعمیم داد. هم او فیلم **برلین، سمفونی یک شهر بزرگ** (۱۹۲۷) ساخته والتر روتمان فیلمساز آلمانی را یک فیلم ناب اکسپرسیونیستی توصیف می‌کند، چون آگاهی ذهنی به کلی برواقعیت بیرونی اثر می‌نهد. ۴) واژه‌ای که پ. آدام سیتی در کتابش تحت عنوان **سینمای تصویری** به فیلمهایی اطلاق کرد که مورد نظر آن دسته از فیلمسازان تجربی بود که در جست و جوی دستیابی به «جوهر سینما» هستند نیز فیلم **انتزاعی**.

abstract film فیلم انتزاعی

واژه‌ای کلی برای نامیدن تمام فیلمهای تجربی‌یی که جهان تصویری خاصی شامل شکلهای، فرمها و حتی گاه اشیای بی ارتباط با جهان واقع خلق می‌کنند. این فیلمها منطق و

چند قاب از فیلم ریتموس اثر هانس ریشر (۱۹۲۱)

روابط ویژه خود را در هر قاب و در ارتباط با قابهای دیگر بنا می‌نهند. منظور از «انتزاعی» در اینجا هر آن چیزی است که خارج حیطه اشیاء یا رخدادها و واقعی مادی باشد و «هنر انتزاعی» که به نقاشیهای قرن بیستم نظر دارد فقط با آن دسته از خطوط، فرمها، شکلهای، طرحها، رنگها و روابط آنها با یکدیگر مربوط است که هیچ ارتباطی به واقعیت یا (۱۹۵۸) با نه جایزه است.

اشیاء شخص ندارند. فیلم انتزاعی هم می‌تواند همین معنا را در بر داشته باشد، اما توالی قابها به هنرمند امکان می‌دهد تا روابط موزونی میان شکلهای مورد نظر خود کشف کند. عبارت «فیلم انتزاعی» برخلاف «هنر انتزاعی» در ضمن شامل آن دسته از کارهایی هم هست که اشکال و اشتیایی از جهان واقع را به کار می‌گیرند، اما نحوه به کارگیری آنها بیشتر متکی به ترکیب بندی و حرکت است نه به برداشت متداولی از آنها. این عبارت برای فیلم **باله مکانیکی** (۱۹۲۴) اثر فرنان لژ و دارلی مرفی به کار رفت که در آن تصاویری از صورت مردم، بدنهای ایشان و ظروف آشپزخانه در هم آمیخته شده بود. فیلمهای انتزاعی به روشهای زیادی ساخته می‌شود، از جمله: (۱) نقاشی متحرک، که طی آن از تصاویر طراحی شده فیلم گرفته می‌شود. (۲) کار مستقیم روی قاب به قاب فیلم خام، از جمله کارلن لای در فیلم **جعبه رنگ** (۱۹۲۵)، (۳) طراحیهای کامپیوتری و (۴) فیلمبرداری از رویدادها یا اشیاء واقعی به صورتی که تصاویر سررشت، و معنای اصلی خود را از دست می‌دهند.

تقطیع آکادمی *academic cutting*
رک: تقطیع نامرئی.

دهانه آکادمی *Academy aperture*

نسبت عرض به ارتفاع دهانه‌های دوربین و دستگاه نمایش (پروژکتور) که نسبت ۴ به ۳ یا نسبت ۱/۲۳ به ۱ استاندارد شده از سوی آکادمی هنرها و علوم سینمایی به سال ۱۹۳۲ را عرضه می‌دارد. نیز نسبت ابعاد.

جوایز آکادمی / جوایز اسکار

Academy awards

جوایزی که هر ساله از سوی آکادمی هنرها و علوم سینمایی برای رشته‌های مختلف تولید فیلم و دستاوردهای سینمایی اهدا می‌شود و معمولاً جایزه اسکار نام دارد. جز در مورد انتخاب بهترین فیلم سال، که در آن تمام اعضای آکادمی رای می‌دهند، در زمینه‌های دیگر به طور تخصصی رای گیری می‌شود و ابتدا پنج نامزد را معرفی می‌کنند و در نهایت تمام اعضای آکادمی به یکی از آن پنج نامزد رای می‌دهند. مقولات اصلی کسب جایزه عبارتند از: بهترین فیلم، بازیگر مرد نقش اول، بازیگر زن نقش اول، بازیگر مرد نقش دوم، بازیگر زن نقش دوم، کارگردان، فیلمنامه غیر اقتباسی، فیلمنامه اقتباسی، فیلمبرداری، طراحی صحنه و دکور، صدابرداری، تدوین، موسیقی متن، تصنیف، طراحی لباس، فیلم کوتاه نقاشی متحرک، فیلم کوتاه زنده، مستند کوتاه، مستند بلند، فیلم خارجی و جلوه‌های تصویری. اولین بار این مراسم در ۱۶ ماه مه سال ۱۹۲۹ برپا شد. از جمله فیلمهایی که جوایز زیادی به خود اختصاص دادند: **بن هور** (ویلیام وایلر، ۱۹۵۹) با یازده جایزه، **داستان وست ساید** (رابرت وایز، ۱۹۶۱) با ده جایزه، **ژیژی** (وینسنت مینلی،

نوار راهنمای آکادمی *Academy leader*

تکه فیلمی که به سر هر حلقه نسخه پخش می‌چسبد و حافظ تصویر و صداست و

امکانی برای فیلم‌گذاری پیش از شروع فیلم اصلی فراهم می‌آورد. نوار راهنما در ضمن اطلاعاتی از قبیل نام اثر، تعداد حلقه‌ها و شمارش معکوس پیش از شروع فیلم را در اختیار مسئول دستگاه نمایش قرار می‌دهد. این نوار راهنما از سوی آکادمی هنرها و علوم سینمایی استاندارد شده است. نیز **نوار راهنمای اتحادیه مهندسان سینما و تلویزیون**.

آکادمی هنرها و علوم سینمایی

Academy of Motion Picture and Sciences (AMPAS)

سازمانی صنفی که مرکز آن در بورلی هیلز، ایالت کالیفرنیاست و اعضای آن دست اندرکاران ساخت فیلم سینمایی اند. این آکادمی متجاوز از سه هزار و چهارصد عضو فعال و ششصد عضو وابسته دارد که این اعضای وابسته از حق رای محروم اند. این سازمان دارای شعبه‌هایی برای تمام شاخه‌های فیلمسازی است. آکادمی در سال ۱۹۲۷ پایه‌گذاری شد تا برداشت عمومی از صنعت سینما را بهبود بخشد و حامی پیشرفت‌های هنری و تکنیکی سینما باشد. بعد از ده سال طوفانی اول حیات، آکادمی خود را از منازعات اتحادیه‌های

کارگری کنار کشید و تمام هم خود را به حمایت‌های فنی و تحقیقاتی و آموزشی در فیلمسازی و انتشار کتابهای مرجع چون راهنمای بازیگران، بولتن آثار که شامل عنوان بندی تمام فیلمها گذاشته است. نیز جوایز آکادمی و استانداردهای آکادمی.

راهنمای آکادمی بازیگران

Academy Players Directory

راهنمای جامعی که از سوی آکادمی هنرها و علوم سینمایی انتشار یافته و شامل اطلاعات کاملی همراه با عکس درباره بیش از ۵۰۰۰ بازیگر زن و مرد است. این کتاب راهنما که هرچند سال یکبار روز آمد می‌شود، برای انتخاب بازیگر بهترین مرجع است.

کاهش آکادمی، منحنی آکادمی

Academy roll - off, Academy Curve

استانداردهای مشخص شده‌ای از سوی آکادمی هنرها و علوم سینمایی که ناظر بر کاهش فرکانسهای بالای لبه صدای فیلمهاست به نحوی که دستگاهها و تجهیزات صوتی سینماها آسیبی نبینند. نظام صوتی رالبی امکان کاربرد چنین فرکانسهایی را پدید می‌آورد. نیز نظام رالبی.

استانداردهای آکادمی

Academy standards

استانداردهایی که آکادمی هنرها و علوم سینمایی در زمینه تکنولوژی سینما وضع کرده و تقریباً مورد قبول عام واقع شده است. کاربرد گسترده این استانداردها حتی در واژگان پذیرفته شده‌ای چون دهانه آکادمی و نوار راهنمای آکادمی رسوخ کرده است.

مونتاژ شتابدار، Accelerated montage

تقطیع سریع نماها به یکدیگر برای افزایش ضرباهنگ کنش روی پرده. در این روش طول هر نما از نماهای مختلف يك کنش یا کنش وابسته به آن، به تدریج کوتاه‌تر می‌شود. يك نمونه مشهور از نماهای شتابدار يك کنش، سکانس درخشان قتل در حمام در فیلم روانی (۱۹۶۰) است که ظرف چند دقیقه، حدود شخصیت قطع متوالی برای خلق احساس وحشت در تماشاگر داده شده است. سابقه استفاده از مونتاژ شتابدار برای تشدید حس تعلیق در سکانسهای مربوط به نجات در آخرین لحظه به فیلمهای دیوید وارک گرفتیت باز می‌گردد. نیز مونتاژ.

حرکت شتابدار accelerated motion
رك: حرکت تند.

زاویه پذیرش، acceptance angle, angle of acceptance

۱) زاویه‌ای که با ترسیم دو خط از دو انتهای سرحدی تصویر در حال فیلمبرداری، به دو انتهای سرحدی تصویر دریافت شده توسط عدسی حاصل می‌آید. ۲) زاویه‌ای که با ترسیم دو خط از دو انتهای سرحدی ناحیه نورپردازی شده، به دو انتهای سرحدی نوری که شدت آن روی نورسنج ثبت است حاصل می‌آید. رك: زاویه دید.

چراغ

ace

چراغی به قدرت هزار وات، معادل يك کیلووات.

ACE - American Cinema Editors

فیلمپایه استات، فیلمپایه تری استات
acetate base, triacetate base
فیلمپایه‌ای با شدت احتراق کم و کند
سوز برای فیلم، امولسیون عکاسی حساس

فیلمپایه‌ای با شدت احتراق کم و کند سوز برای فیلم. امولسیون عکاسی حساس به نور با این پایه تماس دارد. تا پیش از استفاده از استات، معمولاً از نیترات به عنوان فیلمپایه استفاده می‌شد که قابلیت اشتعال بسیار زیادی داشت و در ضمن زود فاسد می‌شد. در حال حاضر فیلمپایه جدیدتری به نام استار به بازار آمده که مورد توجه نیز قرار گرفته است. رك: استار.

عدسی بی فام، achromatic lens

عدسی تنظیم شده برای کجراهی (نقص) فامی (رنگی)، به عنوان مثال برای پراکندگی کانونی رنگهای مختلف، به نحوی که در نهایت رنگها در يك نقطه مورد نظر کانونی می‌شوند. این تصحیح معمولاً به مدد اتصال دو عدسی از جنس مخالف صورت می‌گیرد، که یکی از آنها پراکندگی عدسی دیگر را اصلاح می‌کند. نیز عدسی آپوکروماتیک (بدون کجراهی فامی)

دستگاه چاپ اپتیک اکی

Acme optical printer

اسم خاص دستگاه بسیار پرمصرفی برای چاپ اپتیک که در مورد فیلمهای ۱۶ و ۲۵ میلیمتری به کار می‌آید. نیز دستگاه چاپ اپتیک.

صدا، صوت، acoustics

۱) علم مزبوط به صدا. ۲) عوامل محیطی هرناحیه‌ای که بر کیفیت صدا اثر بنهند. این عوامل به ویژه در ضبط صدا چه در فضای بسته یا باز و در بخش آن در سالنهای کوچک و بزرگ سینما بسیار مؤثرند.

ادامه دارد